

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TAMOYILLARI VA KOMPONENTLARI

Qahhorova Nargiza Hayit qizi

email: qahhorovanargiza02@gmail.com

ANNOTATSIYA

Bugungi davrda iqtisodiyotni rivojlantirishda ilg'or texnologiyalar va innovatsiyalarning ahamiyati oshib borayotgani hech kimga sir emas. Eng yangi texnologiyalar ishlab chiqarish va biznes jarayonlarining samaradorligini oshirishi mumkin. Eng yangi texnologiyalar inson faoliyatining barcha yangi sohalari va sohalariga kirib borishi bilan an'anaviy yondashuvlar va ish uslublari o'zgaradi. Raqamli texnologiyalarning ta'siri global miqyosda ham, mahalliy darajada ham seziladi.

***Kalit so'zlar:** sanoat axborot innovatsion sanoat sektor internet pozitsiya model.*

ABSTRACT

It is no secret that the importance of advanced technologies and innovations in the development of the economy is increasing today. The latest technologies can improve the efficiency of production and business processes. Traditional approaches and ways of working are changing as the newest technologies penetrate all new areas and fields of human activity. The impact of digital technologies is felt both globally and locally.

***Key words:** industry information innovative industry sector internet position model.*

Kirish.

20-asrning ikkinchi yarmida insoniyat global o'zgarishlar davriga kirdi, u o'zining keyingi rivojlanish bosqichiga - axborot jamiyatiga o'tdi. Bugungi kunda axborot resurs, xizmat ko'rsatish, mahsulot, qo'shimcha qiymat va bandlik manbai sifatida iqtisodiyotning asosiy omili hisoblanadi. Iqtisodiyot tarmoqlariga axborot jarayonlarining kirib borishi va rivojlanishi fonida biznesni yuritishning internet-do'konlar, internet-banklar, to'lov tizimlari kabi shakllari bosqichma-bosqich rivojlana boshladi, banknotlarning yangi turlari (virtual valyutalar) paydo bo'lmoqda. Iqtisodiyotning butun tarmog'i qurilmoqda - "raqamli iqtisodiyot". Ushbu kontseptsiyaga kengaytirilgan yondashuv raqamli iqtisodiyot raqamli texnologiyalardan foydalangan holda iqtisodiy ishlab chiqarish ekanligini aniqlaydi. Ya'ni, raqamli iqtisodiyot (elektron iqtisodiyot) elektron tijorat, shuningdek, elektron pul almashinuvi asosida qurilgan iqtisodiy faoliyatdir. Qoida tariqasida, bu atamalar elektron tovar va xizmatlarni sotishga qaratilgan elektron xizmatlarning ishlashini, ko'pincha elektron operatsiyalar ishtirokchilari o'rtasida elektron pul almashinuvini anglatadi.

Tadqiqotning maqsadi raqamli iqtisodiyot kontseptsiyasini tushunish, uni turli mamlakatlardan misollar bilan ko'rib chiqish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda yanada oqilona usullarni aniqlashdir.

Tadqiqotning vazifasi raqamli iqtisodiyot bo'yicha mavjud ma'lumotlarni o'rganish va tahlil qilishdan iborat bo'lib, bu zamonaviy dunyoda raqamli iqtisodiyotning rolini batafsilroq ko'rib chiqishga yordam beradi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish bosqichlari.

Zamonaviy elektron iqtisodiyot so'nggi o'ttiz-o'ttiz besh yil ichida axborot jamiyati rivojlanishining mahsulidir. Rivojlanish yillari bosqichlarga bo'linadi (1-jadval).

Ushbu tarkibiy qismlarga muvofiq raqamli iqtisodiyotni shakllantirish jarayonini kuzatish uchun quyidagi ko'rsatkichlar qo'llaniladi: elektron tijorat aylanmasi; onlayn-do'konlar soni; kompyuterdan foydalanadigan odamlar soni; Internetga kirish

imkoniga ega foydalanuvchilar soni; aholining kompyuterni bilish darajasi; telekommunikatsiya sohasiga kiritilgan investitsiyalar hajmi va boshqalar.

Raqamli iqtisodiyot tarmoqlari.

Raqamli iqtisodiyot murakkab tuzilgan o'rganish ob'ektidir. Hozirgi vaqtda raqamli iqtisodiyotning quyidagi tarmoqlari ajralib turadi:

Elektron pul virtual puldir.

Elektron marketing - kompaniyaning elektron vositalardan foydalanish bilan bog'liq marketing faoliyati majmui. Marketing faoliyatining ob'ekti tarmoq axborot tizimlari va texnologiyalaridan foydalangan holda korxonalar (tashkilot, kompaniya)ning axborot-tahliliy va ekspert tadqiqot faoliyati: ushbu bozordagi raqobatbardosh pozitsiya; tovarlarni ilgari surish va tarqatish strategiyalarini aniqlash; xavf va noaniqlik sharoitida tashqi va ichki muhit omillari yig'indisini hisobga olgan holda reklama va narx siyosatini tanlash. Subyekt - muayyan mulkdorning faoliyati.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'llari.

Ko'pgina rivojlangan davlatlar bo'lajak o'zgarishlarning muqarrarligini anglab, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sari ongli harakatni boshladilar. Bugungi kunda raqamli poyganing norasmiy yetakchilari hisoblangan bunday kursni birinchi bo'lib AQSh va Xitoy qabul qildi. Ulardan so'ng tegishli dasturlar Angliya, Evropa Ittifoqi mamlakatlari, Avstraliya va boshqalar tomonidan qabul qilindi.

Bunday dasturni amalga oshirish, albatta, texnologik bazani qurish uchun minimal muddatlar kabi o'z samarasini beradi. Muhim kamchilik - bu yuqori moliyaviy xarajatlar.

Dasturning asosiy maqsadlari:

Jahon raqamli makonini shakllantirish sharoitida mamlakatning texnologik yetakchiligini ta'minlash;

raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy ustuvor yo'nalishlariga javob beradigan iqtisodiy aktivlarning sifat jihatidan yangi tuzilmasini shakllantirish;

raqamli iqtisodiyot yutuqlarini hisobga olgan holda va global raqamli makonni shakllantirish va rivojlantirish sharoitida samarali ishlab chiqarish tarmoqlari, savdo sektori, xizmat ko'rsatish sohasini tashkil etishga yondashuvlarni shakllantirish;

Shakllangan xo'jalik aktivlarini (resurslarini) samarali boshqarish tamoyillarini shakllantirish va boshqarishni takomillashtirish;

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avdeeva I.L. Rossiyada va chet elda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari tahlil qilish // Kitobda: Raqamli iqtisodiyot va sanoat 4.0: Muammolar va istiqbollari Xalqaro ishtirokdagi ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari. 2017. S. 19-25.

2. Varnavskiy V.G. Raqamli texnologiyalar va jahon iqtisodiyotining o'sishi // Drucker byulleteni. 2015 yil. No 3 (7). 73-80-betlar.

3. Gulyaev P.V. Iqtisodiyotda axborot resursidan samarali foydalanish muammolari // Mintaqaviy iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. 2009. No 32. S. 10-14.

4. Dagaev A.A. Axborot jamiyatida bilimlar iqtisodiyoti // Axborot jamiyati. 2008 yil. № 5-6. 40-42-betlar.

5. Djuliy L.V., Yemchuk L.V. Axborot tizimlari va ularning zamonaviy korxonalar faoliyatidagi o'rni // Kitobda: Iqtisodiyot va boshqaruvning istiqbolli masalalari Ilmiy maqolalar to'plami. "Iqtisodiyot va moliya" ilmiy jurnali, "Sharqiy G'arb" Ilg'or tadqiqotlar va oliy ta'lim assotsiatsiyasi. 2015 yil, 130-134-betlar.